

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 3 marca 2020 r.

Pozycja 86

POSTANOWIENIE

z dnia 17 października 2018 r.

Sygn. akt Ts 128/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Zbigniew Jędrzejewski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej MKS Spółka z o.o. w sprawie zgodności:

- 1) art. 117³ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.) z art. 2, art. 10 ust. 1, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 118 § 5, art. 123 § 2 oraz art. 398²³ § 2 zdanie drugie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.) z art. 10 ust. 2, art. 31 ust. 3 zdanie ostatnie, art. 32 ust. 2 w zw. z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 190 ust. 5, art. 190 ust. 5, art. 190 ust. 5 w zw. z art. 2, art. 190 ust. 5 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W sporządzonej przez radcę prawnego i wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 19 czerwca 2017 r. (data nadania) skardze konstytucyjnej MKS Spółka z o.o. (dalej: skarżąca) zarzuciła niezgodność, po pierwsze, art. 117³ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.; dalej: k.p.c.) z art. 2, art. 10 ust. 1, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 2 Konstytucji, po drugie, art. 118 § 5, art. 123 § 2 oraz art. 398²³ § 2 zdanie drugie k.p.c. z art. 10 ust. 2, art. 31 ust. 3 zdanie ostatnie, art. 32 ust. 2 w zw. z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 190 ust. 5, art. 190 ust. 5, art. 190 ust. 5 w zw. z art. 2, art. 190 ust. 5 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Skarga została złożona w związku z następującą sprawą.

Skarżąca, w piśmie skierowanym do Sądu Rejonowego w T., wniosła o zmianę lub ustanowienie nowego pełnomocnika z urzędu do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej. Sąd Rejonowy w T., Wydział IX Cywilny (dalej: Sąd Rejonowy w T.) postanowieniem z 8 marca 2017 r. (sygn. akt [...]) oddalił wniosek o zmianę ustanowionego pełnomocnika. Następnie, Referendarz Sądowy w Sądzie Rejonowym w T., postanowieniem z 15 mar-

ca 2017 r. (sygn. akt [...]) oddalił wnioszek o ustanowienie nowego pełnomocnika. Na powyższe postanowienie skarżąca złożyła skargę, która została oddalona postanowieniem Sądu Rejonowego w T. z 5 kwietnia 2017 r. (sygn. akt [...]).

Zdaniem skarżącej zaskarżone przepisy naruszają dyspozycję art. 32 ust. 1 Konstytucji, ponieważ odmiennie regulują prawo do obrony osób ubogich oraz osób, których majątek pozwala na opłacenie pełnomocnika z wyboru w celu wniesienia skargi konstytucyjnej. Skarżąca wskazała również, że „[o]soba posiadająca środki na ustanowienie pełnomocnika może po prostu wnieść skargę, która zostanie rozpoznana przez Trybunał Konstytucyjny. Osoba uboga, która nie posiada środków na opłacenie pełnomocnika, poddana natomiast zostaje formie swoistego rodzaju kontroli przez wniesienie skargi, która to kontrola dokonana zostaje przez osobę nie mającej statusu właściwego dla skargi konstytucyjnej”.

Skarżąca, uzasadniając niezgodność art. 117³ k.p.c. z powołanymi wzorcami kontroli, podniosła, że ze względu na brak jasnej regulacji procedury określonej w art. 117-188 k.p.c. „orzeczenie niezawisłego Sądu, o którym mowa w art. 188 § 1 k.p.c. zastępowane jest postanowieniem o uwzględnieniu wniosku o przyznaniu pełnomocnika z urzędu oraz łącznie z nim czynnością techniczną w postaci wyznaczenia określonej osoby przez okręgową Radę Adwokacką lub Okręgową Radę Radców Prawnych”. Zdaniem skarżącej, powyższe czynności organów samorządu adwokackiego oraz radcowskiego powinny być zastrzeżone dla sądu, a nie dla „zawodowego stowarzyszenia osób prywatnych”, które nie są ani organami wymiaru sprawiedliwości, ani nawet organami państwa. W ocenie skarżącej „taki stan prawny (utrwalony wieloletnią judykaturą) jest naruszeniem podstawowych zasad państwa prawa ([a]rt. 2 oraz [a]rt. 10 Konstytucji), a w konsekwencji narusza prawo skarżącej do rozpoznania sprawy »od początku do końca« przez niezawisły wymiar sprawiedliwości (...)”.

Odnosząc się natomiast do art. 118 § 5 k.p.c., skarżąca podniosła, że narusza on istotę funkcji pełnomocnika. Obowiązkiem pełnomocnika, jak twierdzi skarżąca, jest „reprezentowanie strony przed sądem a to bez względu na własne poglądy pełnomocnika a nawet jego interes prawny”. Skarżąca wskazuje, że w przypadkach, w których istnieje możliwość zastosowania art. 118 § 5 k.p.c. „osoba niemająca statusu »właściwego sądu«, wbrew swej funkcji dokonuje (...) arbitralnego osądu poglądów mandanta (zamiast reprezentować stronę)”.

Niezależnie od powyższego, skarżąca wskazuje, że referendarz sądowy, odmawiając ustanowienia pełnomocnika z urzędu do wniesienia skargi konstytucyjnej, działał na podstawie art. 123 § 2 k.p.c., który, przyznając referendarzom sądowym uprawnienie do orzekania w sprawach ustanawiania pełnomocników z urzędu, narusza Konstytucję. W opinii skarżącej referendarz sądowy, korzystając z tego uprawnienia, dokonuje czynności z zakresu wymiaru sprawiedliwości, które zastrzeżone są wyłącznie dla niezawisłego sądu. Ponadto skarżąca zwraca uwagę, że sąd, wydając postanowienie z 5 kwietnia 2017 r., działał jako sąd II instancji, zgodnie z art. 398²³ § 2 zdanie drugie k.p.c. W ten sposób, zdaniem skarżącej, naruszona została konstytucyjna zasada dwuinstancyjności rozumiana jako prawo do rozpoznania środka odwoławczego przez sąd nadrzędny nad sądem, który wydał orzeczenie w I instancji.

Zarządzeniem sędziego Trybunału z 16 listopada 2017 r. skarżąca została wezwana do uzupełnienia braków formalnych skargi konstytucyjnej m.in. przez wskazanie, jakie prawa lub wolności skarżącej wynikające z powołanych wzorców kontroli, tj. art. 32 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 45 w zw. z art. 2, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 190 ust. 5, art. 190 ust. 5 w związku z art. 2, art. 190 ust. 5 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji, zostały naruszone, dokładne wyjaśnienie, w jaki sposób art. 398²³ § 2 zdanie drugie oraz art. 123 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.) narusza konstytucyjne prawa lub wolności skarżącej oraz doręczenie pełnomocnictwa szczególnego do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej, a także reprezentowania skarżącej w toku postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym.

W piśmie z 5 grudnia 2017 r. skarżąca ustosunkowała się do zarządzenia sędziego.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji, każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę konstytucyjną w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

Trybunał przypomina, że przedmiotem skargi mogą być jedynie przepisy odpowiadające podwójnej kwalifikacji – prowadzące do naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw skarżącej i będące podstawą ostatecznego orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej wydanego w indywidualnej sprawie skarżącej. Zasadnicze znaczenie ma więc w tym stanie rzeczy to, by na podstawie zakwestionowanego w skardze przepisu zapadło ostateczne orzeczenie, którego skutkiem jest naruszenie konstytucyjnej wolności lub prawa skarżącej (zob. np. postanowienia TK z: 22 lutego 2001 r., sygn. Ts 193/00, OTK ZU nr 3/2001, poz. 77 oraz 2 kwietnia 2003 r., sygn. Ts 193/02, OTK ZU nr 2/B/2003, poz. 145). W rozpoznawanej sprawie wymóg ten nie został spełniony w odniesieniu do kwestionowanych przepisów.

Zgodnie z art. 117³ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.; dalej: k.p.c.) sąd, po ustanowieniu pełnomocnika z urzędu, zwraca się do właściwej okręgowej rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych o wyznaczenie adwokata lub radcy prawnego. Natomiast art. 118 § 5 k.p.c. stanowi, że jeżeli adwokat lub radca prawny ustanowiony w związku z postępowaniem kasacyjnym lub postępowaniem ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie stwierdza podstaw do wniesienia skargi, jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić na piśmie o tym stronę oraz sąd, nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia zawiadomienia go o wyznaczeniu. Do zawiadomienia adwokat lub radca prawny dołącza sporządzoną przez siebie opinię o braku podstaw do wniesienia skargi.

Analiza orzeczenia wskazanego przez skarżącą jako ostateczne – postanowienia Sądu Rejonowego w T. z 5 kwietnia 2017 r. (sygn. akt [...]) pozwala na stwierdzenie, że bez związku z jego treścią pozostaje zakwestionowany w skardze art. 117³ oraz art. 118 § 5 k.p.c. Postanowienie Sądu Rejonowego w T. dotyczyło odmowy ustanowienia pełnomocnika z urzędu w celu sporządzenia skargi konstytucyjnej. Zakwestionowane art. 118 § 5 oraz art. 117³ k.p.c. nie regulują przesłanek ustanawiania pełnomocnika z urzędu, lecz kwestię sporządzenia przez pełnomocnika opinii o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej lub skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 118 § 5 k.p.c.) oraz jego wyznaczenie przez właściwą okręgową radę adwokacką lub okręgową izbę radców prawnych (art. 117³ k.p.c.). Wskazane przepisy dotyczą czynności, które mają miejsce już po wydaniu postanowienia o ustanowieniu pełnomocnika, lecz nie mają żadnego wpływu na kształt samego postanowienia.

Powyższa okoliczność, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK) stanowi samodzielną podstawę odmowy nadania dalszego biegu skardze.

Trybunał stwierdza również, że skarżąca nie wykonała prawidłowo zarządzenia sędziego Trybunału w odniesieniu do pełnomocnictwa szczególnego. Zgodnie z art. 44 u.o.t.p. TK, pełnomocnictwo szczególne, o którym mowa w art. 53 ust. 2 pkt 3 u.o.t.p. TK, powinno obejmować umocowanie do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej, a także reprezentowania skarżącej w postępowaniu przed Trybunałem. W związku z zakazem wykładni synonimicznej, zgodnie z którą różnym zwrotom nie należy nadawać tego samego znaczenia, nie można sformułowaniom użytym w art. 44 ust. 1 u.o.t.p. TK nadawać tożsamych znaczeń.

Oznacza to, że obowiązek zastępowania przez adwokata lub radcę prawnego dotyczy osobno każdej z czynności wymienionych w art. 44 ust. 1 u.o.t.p. TK.

Z samego faktu, że załączone do skargi pełnomocnictwo obejmowało umocowanie do reprezentowania skarżącej w toku postępowania przed Trybunałem nie można domniemywać, iż obejmowało również umocowanie do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej, ponieważ, jak już stwierdzono, nie są to tożsame pojęcia.

Natomiast w odpowiedzi na wezwanie do uzupełnienia braków formalnych skarżąca dołączyła tożsame pełnomocnictwo, co oznacza, że braki te nie zostały uzupełnione.

Okoliczność ta, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 2 w zw. z. art. 53 ust. 2 pkt 3 u.o.t.p. TK, stanowi podstawę do odmowy nadania dalszego biegu skardze.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącej przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.